

Carme Pallarès i Papaseit

farmacèutica i directora del
departament de Salut del
Govern d'Andorra

Carme Pallarès i Papaseit

Estudi de la prescripció de medicaments al Principat d'Andorra

Introducció

Segons la definició de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), els estudis d'utilització de medicaments són els que tenen com a objectiu l'avaluació de "la comercialització, distribució, prescripció i ús dels medicaments en una societat, amb especial èmfasi sobre les conseqüències mèdiques, econòmiques i socials resultants".

Els estudis d'utilització de medicaments es duen a terme per avaluar els patrons de prescripció, determinar si hi ha problemes d'ús (sobreutilització o subutilització o ús inadequat dels medicaments), fer propostes per millorar-ne l'ús i mesurar l'efecte d'accions d'intervenció per part de les administracions sanitàries, les institucions públiques (col·legis professionals, societats científiques...) o les empreses privades (indústria farmacèutica).

Hi ha diversos factors que poden condicionar els patrons de prescripció, dispensació i ús dels medicaments. Les malalties i els problemes de salut més freqüents, l'estructura i l'organització dels serveis de salut o de la seguretat social i els sistemes de reemborsament dels medicaments són factors molt importants. Però també hi ha altres factors, no menys importants, com són la formació dels metges i altres professionals sanitaris, les actituds i expectatives de la població envers els medicaments i la promoció dels medicaments que fa la indústria farmacèutica. Així doncs, el patró de prescripció dels medicaments és un indicador que reflecteix la interacció que hi ha entre les autoritats sanitàries, la indústria farmacèutica, els metges prescriptors, els farmacèutics dispensadors, les entitats financeres de la despesa farmacèutica i la comunitat o col·lectiu de pacients actuals o potencials.

Per tots aquests motius els estudis d'utilització de medicaments no només ens donen informació sobre la prescripció dels medicaments a la pràctica clínica,

sinó que també ens proporcionen una visió indirecta del funcionament del sistema de salut.

A Andorra l'any 1999 es va realitzar un estudi de prescripció de medicaments pel ministeri de Salut i Benestar en col·laboració amb la Fundació Institut Català de Farmacologia amb l'objectiu general de conèixer la prescripció de medicaments al país i en concret descriure les dades de la prescripció de medicaments que consten a les receptes; descriure quins medicaments es prescriuen; avaluar la qualitat de la prescripció de medicaments; analitzar els factors que condicionen la prescripció de medicaments relacionats amb les característiques dels metges i dels pacients, i comparar la nostra situació amb la d'altres països de l'entorn, com Espanya i França.

Els resultats d'aquest estudi són un punt de referència i, a més, també poden ser útils per orientar la presa de decisions en les actuacions relacionades amb la política farmacèutica d'Andorra.

Mètode

1. Disseny de l'estudi

Estudi d'utilització de medicaments, longitudinal i retrospectiu, a partir de les prescripcions de medicaments realitzades pels metges que exerceixen de manera liberal al Principat d'Andorra als pacients assegurats i beneficiaris de la Caixa Andorrana de la Seguretat Social (CASS).

S'han identificat totes les prescripcions de medicaments realitzades durant l'any 1999 i se n'ha seleccionat una mostra representativa a l'atzar. Les fonts de recollida de dades han estat els fulls grocs i les receptes de la CASS.

S'han inclòs tots els fulls grocs que contenien una recepta. S'han exclòs els fulls grocs que no contenien cap recepta i les receptes que no contenien cap medicament.

S'ha recollit la informació de les variables de l'estudi mitjançant un full de recollida de dades estructurat.

2. Variables

S'han recollit variables relacionades amb els medicaments prescrits, segons les dades que constaven a les receptes, i també variables relacionades amb el metge que va prescriure els medicaments i amb el pacient a qui es van prescriure els medicaments, segons les dades que constaven en els fulls grocs.

3. Anàlisi qualitativa de la prescripció

S'ha analitzat la qualitat de la prescripció utilitzant diferents indicadors de qualitat: medicaments essencials de l'OMS; medicaments de l'índex farmacològic (publicat l'any 2000 però elaborat durant l'any 1999 farmacològic); medicaments monofàrmacs; medicaments amb experiència d'ús, i medicaments d'elevat valor intrínsec.

4. Anàlisi estadística

La població de referència va ser la base de dades de fulls grocs corresponents a l'any 1999, que constava de 146.922 registres. A partir de la informació sobre l'especialitat del prescriptor es va generar una llista amb el nombre de fulls grocs (FG) per especialitat. La mostra es va estratificar per especialitat i mes de la prescripció. En resum, el disseny aplicat va resultar en una mostra estratificada i no proporcional d'aproximadament 2.600 fulls grocs, que feien referència a set especialitats mèdiques (pneumologia, cardiologia, oftalmologia, ginecologia, pediatria, altres, medicina general), 2.343 pacients i 6.653 medicaments.

ESPECIALITATS	Especialitats	Nre de metges
7		
	PNEUMOLOGIA	2
	CARDIOLOGIA	3
	OPTALMOLOGIA	3
	GINECOLOGIA	7
	PEDIATRIA	7
	ALTRES	30
	MEDICINA GENERAL	31

METGES	Nre de metges	Nre de pacients
83		
	7	1
	17	2 – 5
	15	6 – 10
	17	11 – 20
	20	21 – 100
	6	101 – 200
	1	> 200 (220)

PACIENTS	Nre de pacients	Nre de FG
2.343		
	2.142	1
	189	2
	25	3
	5	4
	3	5
	1	6

FG	Nre de FG	Nre. de medicaments
2.585		
	503	1
	735	2
	480	3
	222	4
	119	5
	76	6
	59	7
	24	8
	15	9
	8	10
	18	> 10 (màxim 18)

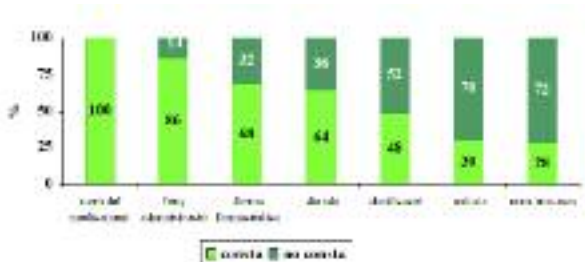

MEDICAMENTS: 6.653

Resultats

1. Informació sobre medicaments especificada a la recepta

Pel que fa a la informació especificada a la recepta, els resultats indiquen que en general s'especifica la major part de la informació sobre el medicament prescrit i que la informació es pot llegir.

2. Nombre i característiques dels medicaments prescrits
La mitjana dels medicaments prescrits per recepta va ser de 2 (mínim 1 i màxim 18). En un 80% de receptes el nombre de medicaments prescrits és d'1 a 3 medicaments.

La majoria dels medicaments prescrits van ser al·lopàtics (98,68%). Cal tenir en compte, però, que molts medicaments homeopàtics no són reemborsats per la CASS i que per tant les dades obtingudes poden no ser totalment representatives de la prescripció real de medicaments homeopàtics a la pràctica clínica diària. Es van prescriure sobretot especialitats farmacèutiques comercials (98%); la prescripció de medicaments genèrics va ser molt reduïda (2%).

Es van prescriure sobretot especialitats farmacèutiques comercialitzades en el mercat espanyol (65%).

La mitjana de principis actius per cada medicament va ser d'1 (mínim 1 i màxim 23). Els medicaments prescrits van ser sobretot monofàrmacs, és a dir, medicaments que contenen només un principi actiu, però un 22% van incloure combinacions en dosis fixes de dos o més principis actius, i molts d'aquests contenen combinacions irracionals.

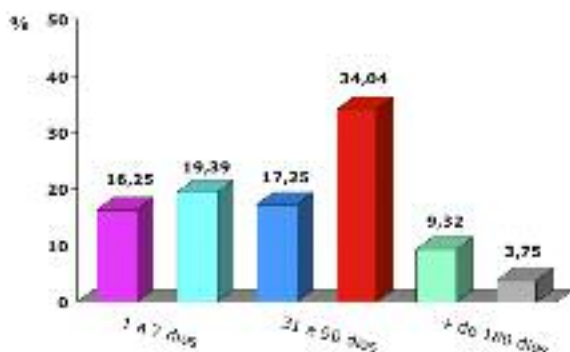
En general, les formes farmacèutiques prescrites són les adequades en l'àmbit de l'atenció primària atès que les més prescrites són les orals (74%) i la prescripció de formes parenterals és força reduïda (2%).

En la majoria de les receptes (83,5%) només es prescriu un sol envàs. Es van prescriure dos envasos en un 12,5 % i tres o més envasos en un 4%.

La mitjana de la durada del tractament prescrit va ser de 90 dies (mínim 1 dia i màxim 365 dies). La distribució de les durades dels tractaments es representa en el gràfic.

La durada del tractament superior a 1 mes en un 60% de les prescripcions, i superior a tres mesos en un 40%, suggereix que la majoria de prescripcions són cròniques.

Predomina la prescripció de formes farmacèutiques d'administració oral i la prescripció de formes parenterals és reduïda.

Els principis actius més prescrits per ordre de freqüència van ser els següents:

La majoria dels 20 principis actius més prescrits a Andorra són fàrmacs d'eficàcia i seguretat contrastades.

No obstant això, cal destacar algunes excepcions, atès

1. Paracetamol	6. Ranitidina	11. Piroxicam	16. Alprazolam
2. Budesònida	7. Amoxicil·lina-clavulamic	12. Ibuprofèn	17. Trimetazidina
3. Omeprazol	8. Claritromicina	13. Ebastina	18. Furosemda
4. Àcid acetilsalílic	9. Acetilcisteïna	14. Cefaclor	19. Fluoxetina
5. Diclofenac	10. Amoxicil·lina	15. Ambroxol	20. Lorazepam

que les dades d'eficàcia són controvertides (acetilcisteïna, ambroxol), o bé les dades de seguretat indiquen una relació benefici-risc més desfavorable que en altres fàrmacs del mateix grup (piroxicam) o bé la documentació sobre el principi actiu és escassa (trimetazidina). Els principis actius més prescrits a Andorra són molt similars als més prescrits a Espanya (entre els 20 principis actius més prescrits 12 són comuns: paracetamol, budesonida, omeprazol, àcid acetilsalicílic, diclofenac, ranitidina, acetilcisteïna, amoxicil·lina, ibuprofè, piroxicam, alprazolam, lorazepam). El paracetamol és el principi actiu més prescrit a Andorra i a Espanya; però la budesonida, que és el segon més prescrit a Andorra, és menys prescrit a Espanya (número d'ordre 16, segons dades de l'Insalud).

El principals grups terapèutics de medicaments prescrits (IC 95%) van ser:

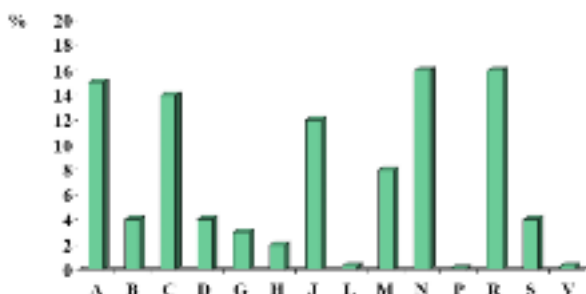
Els fàrmacs de l'aparell respiratori (grup R): 16,5% (14,8-18,2)

Els fàrmacs del sistema nerviós (grup N) : 16,5% (14,9-18)

Els fàrmacs de l'aparell digestiu i metabolisme (grup A): 14,8% (13,3-16,2)

Els fàrmacs de l'aparell cardiovascular (grup C):14,48% (12,8-16,2)

Els fàrmacs de la teràpia antiinfecciosa (grup J) :11,70% (10,5-12,9)

Grups terapèutics de medicaments prescrits

4. Qualitat de la prescripció dels medicaments

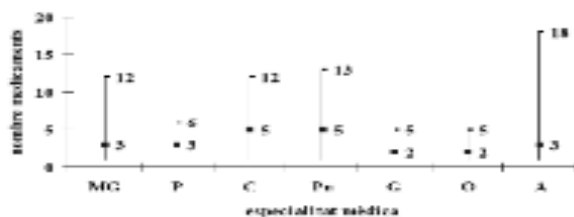
La qualitat va ser més alta quan es va utilitzar com a

indicador el criteri de l'experiència d'ús (97%) (IC 96,8-97,8), i va ser més baixa quan es va utilitzar com a indicador el criteri dels medicaments inclosos a la llista de medicaments essencials de l'OMS (29,9%) (IC 95% 28,2-31,6).

5. Factors relacionats amb la prescripció

La distribució de les prescripcions o receptes segons les especialitats dels metges va ser la següent: el 54% de les prescripcions van ser fetes per metges de medicina general, el 10,8% per pediatres, el 5,1% per ginecòlegs, el 4,9% per cardòlegs, el 4% per oftalmòlegs, el 3,9% per pneumòlegs i el 17,3% per metges d'altres especialitats.

Els principals factors correlacionats amb la prescripció dels medicaments són: l'especialitat del metge (que prescriu medicaments dels grups terapèutics propis de l'especialitat) i l'edat dels pacients (el nombre de medicaments prescrits és superior en els pacients de més edat, > 65 anys). D'altra banda, en les persones d'edat avançada (més de 65 anys) es van prescriure més medicaments cardiovasculars (grup C) que en els adults (de 15 a 65 anys) i en els nens (fins a 14 anys). En canvi, en els nens es van prescriure més medicaments antiinfecciosos, antibiòtics i vacunes (grup J), i més medicaments respiratoris (grup R) que en els adults i en les persones d'edat avançada

Nombre de medicaments prescrits per especialitat mèdica
(mitjana, màx. i mín.)

Propostes de millora

A la vista dels resultats obtinguts en l'estudi es formulen una sèrie de propostes per millorar la qualitat de la prescripció:

- millorar aspectes concrets de la informació dels medicaments que s'han d'especificar a les receptes: forma farmacèutica, dosificació i unitats, durada del tractament i envasos prescrits;
- promocionar l'ús dels medicaments genèrics;
- davant la sobreutilització d'expectorants, vasodilatadors i vasoprotectors perifèrics, antidiarreïcs intestinals i vitamines, caldria valorar les indicacions d'ús potencials i les possibles alternatives terapèutiques per limitar-ne l'ús.